

Управління розвитком соціальних і комунікативних здібностей педагогів для забезпечення якісної взаємодії зі шкільною аудиторією

Олена Коваленко

*здобувачка групи МЕН/УЗО-21з,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: kovalenkoov@krok.edu.ua*

Віктор Алькема

*Науковий керівник:
д.е.н., професор, завідувач кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Alkema@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-5997-7076*

Актуальність дослідження. Актуальність цієї роботи обумовлена розвитком компетентнісного підходу в системі освіти. Важливістю реалізації управління педагогічним колективом на базі такого підходу. Необхідністю запровадження процесів управління розвитком соціальних і комунікативних здібностей педагогів для забезпечення якісної взаємодії зі шкільною аудиторією. **Об'єктом дослідження** є процес управління розвитком соціальних і комунікативних здібностей педагогів для забезпечення якісної взаємодії зі шкільною аудиторією.

Предметом дослідження є особливості застосування підходів, методів та інструментів в процесі управління розвитком соціальних і комунікативних здібностей педагогів.

Метою дослідження є формування підходів до розробки якісного управління розвитком соціальних і комунікативних здібностей педагогів при взаємодії зі шкільною аудиторією. Для досягнення поставленої мети в роботі вирішували наступні завдання: проводили аналіз бібліографічних джерел щодо комунікативних здібностей педагогів різних вікових груп; аналізували критерії засвоєння комунікативних здібностей педагогів і їх взаємодію зі шкільною аудиторією; розробляли систему методів і методик щодо управління розвитком соціальних і комунікативних здібностей педагогів.

Інформаційна база досліджень. Дослідженням проблеми комунікативних здібностей вчителя займалися відомі вчені-лінгвісти, а саме: Ф. Буслаєв, О. Потєбня, Ф. Бацевич, С. Шевчук, І. Клименко), а також психологи Л. Виготський, П. Гальперін, І. Зимня, М. Жинкін, О. Леонт'єв, методисти Н., О. Біляєв, Т. Донченко, М. Пентилюк, М. Вашуленко, В. Мельничайко. Нові теорії щодо комунікативних здібностей вчителя було розроблено Г. Андрєєвою, А. Годлевською, Р. Коротковою, А. Капською та ін.

Методологія дослідження. Для аналізу фахових джерел в дослідженні використовували методи емпіричного рівня - спостереження та порівняння. Для виокремлення особливостей застосування методів та інструментів розвитку здібностей педагогів використовували методи системного аналізу та синтезу. Для здійснення систематизації і групування управлінських дій застосовували

метод алгоритмізації.

Етапи та результати дослідження. На першому етапі дослідження здійснювали спостереження за навчально-виховним процесом у школах, спілкування з досвідченими вчителями й вчителями які лише розпочинають свою професійну діяльність, виявили, що проблема сформованості комунікативності в педагога сьогодні, без сумніву, — одна з найактуальніших для закладів освіти. На жаль, часто спостерігаються ситуації, коли керівники окремих шкіл спілкуються з учителем здебільшого у формі наказів, зауважень, розпоряджень і навіть повчальних настанов та крику. Нерідкими є випадки, коли такий стиль спілкування у людей, які в минулому були працівниками не педагогічних сфер. Таким чином, у цих умовах школою керує чужа для неї людина, чиновник. На роботу в школу часом приходять нові керівники з авторитарним стилем керівництва. Особливо ускладнюються взаємини у школі тоді, коли там з'являються керівники з низьким рівнем загальної та педагогічної культури. Спостерігаються й такі ситуації, коли у деяких учителів з роками розвивається професійна хвороба — підвищений рівень претензій на особливе почесне місце в колективі й нездорова реакція на критику. Помічається ревниве ставлення деяких учителів старшого віку до показу нових прийомів роботи і проведення наукових досліджень молодими вчителями, через що знання, отримані молоддю у вищих навчальних закладах, не застосовуються безпосередньо в окремих школах. Водночас підкреслюємо, що підходи у підготовці майбутніх педагогів до професійного спілкування часто відстають від вимог часу.

Наступним етапом дослідження став аналіз типових недоліків процесу реалізації управління розвитком комунікативних здібностей у педагогів. З точки зору експертів освітньої галузі які мають значний досвід керування педагогічною практикою, та характеризують професійне спілкування деяких майбутніх педагогів. До таких недоліків в першу чергу слід віднести низький рівень комунікативності молодого вчителя який виявляється в шкільній аудиторії, де він починає свою професійну діяльність. Навчальне спілкування є загальним здобутком усіх і кожного. Всі люди певною мірою зобов'язані навчанню - спільним діям, у яких на межі їх свідомості розгортаються процеси світу. Розуміння завжди діалогічне, воно містить:

а. діалогічне мовлення;

б. цілісне висловлювання - одиниці мовленнєвого спілкування, які несуть у собі поряд зі значеннями зміст, який має відношення до цінностей, вимагає розуміння у відповідь і тому є наслідком оцінки висловлювання іншого.

Концепції спілкування сформувався на основі вивчення індивідуальної діяльності.

Завершальний аналіз дослідження було присвячено аналізу процесу управління розвитком комунікативної компетентності. В основі його розуміння знаходиться диференціація рівнів діяльності педагога. Рівнів діяльності якого розроблено ще недостатньо. Значення засобів спілкування і комунікації у суспільстві важко переоцінити. Уже античні філософи робили спроби

системного осмислення спілкування з масами народу та його продуктивності. Можливо, першим, хто зрозумів виключну роль діалогової форми спілкування у формуванні особистості, був Сократ. Діалог-лабораторія, в якій присутні діють під час спільного пошуку істини. У діалозі, відповідно до педагогічних поглядів Сократа, немає вчителя, який „навчає” - передає учню певну суму знань, і нема учня, який несе у своїй голові цей набір знань, як в пустому. У сократівському діалозі є дві особи, для яких істина і знання - це проблема і пошук. Істина не передається, а відкривається у свідомості учасників діалогу. Мистецтво запитувати Сократ розглядає як засіб, за допомогою якого можна допомагати „народженню” істини у співрозмовника. Розвивати його творчі здібності. Так, згідно з аристотелівською традицією, у межах ідей його риторики, розроблялись засоби і прийоми переконання відносно кожного даного, але невідомого предмета, форми і методи мовленнєвого впливу на людей, аудиторію. Інший підхід у розуміння риторики запропонував Квинтиліан. Основною метою риторики, на його думку, є красивість вираження. Тобто пишномовність - „зовнішньо красивої, але малозмістовної впливової промови”. Розроблені на теренах аристотелівської риторики, теорії спілкування і комунікації, знайшли своє продовження у сучасних дослідженнях їх сутності. Як правило, дослідники починали з визначення змісту спілкування і комунікації, який зводився до деякої функції. У сучасному розумінні комунікація - спілкування, обмін думками, передача того чи іншого змісту від однієї до іншої свідомості, за посередництвом знаків або інформації, зафіксованої на матеріальних носіях. Найбільш ґрунтовну розробку проблеми комунікації зроблено у екзистенціалізмі та персоналізмі. Комунікація розглядається як процес, у якому „Я” стає самим собою, знаходить себе у другому „Я”. За П. Яспером, одна самотня думка відкриває себе іншій, між людьми встановлюється інтимний духовний зв'язок. Е.Муньє, розглядаючи людину у сфері комунікації, надає їй абсолютної цінності. Тобто, само здійснення особистості є процесом заперечення своєї індивідуальної самодостатності і замкненості у собі, безперервне прагнення до трансцендентального - того, що лежить за межами свідомості і пізнання.

Практична значущість результатів дослідження. Отже, управління розвитком соціально комунікативних здібностей педагогів є частиною спеціальних педагогічних здібностей (педагогічної професіограми в цілому), що сприяють успіху професійно-педагогічної діяльності. Підсумовуючи, відзначимо основні комунікативні здібності вчителя: уважність, урівноваженість, лагідність, почуття такту, терпимість, емоційність, комунікабельність, справедливість, оптимістичність, інтерес до людей, мобільність, доброзичливість, скромність, вимогливість до себе, організованість, самовладання і толерантність.

Ключові слова: управління; розвиток; педагог; соціальні здібності; комунікативні здібності.

Список використаних джерел

1. *Абрамович С. Д., Чикарькова М.Ю. Риторика: навч. посібник. Львів: Світ, 2001. 240 с.*
2. *Бабіч Л. В., Кондратенко Л.В. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник для студентів педагогічних університетів. Херсон : Айлант, 2002. 81 с.*
3. *Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., Кривонос І.Ф. Педагогічна майстерність: підручник. 2-ге вид., допов. і переробл. К.: Вища шк., 2004. 422 с.*